

De la stînga: Emmerich Sch affer (Scandal), Florian Pitiş (Jeremy) și Ion Besoiu (Valentine)

Radu Nichita) fără să alunece în licențios sau trivial; după cum la fel de dificilă este personificarea acestor personaje marcate de exterioritate, de manierismul care trebuie să acuze lipsa sentimentelor, golul interior.  n acest sens, Carmen Stănescu a fost o admirabilă doamnă Frail, inteligentă în revărsări temperamentale, echilibrată în extravagantă, cu un comic ce diluează spiritualitate. Lucia Mara (doamna Foresight),  ncint a, printr-o compoziție minuțios lucrată la vedere, a ipocriei și prefăcătoriei, revastite în candoare și sfiat a, în rolul domnișoarei Prue, copilă crescută la țară și nepervertit a de manierele Establishmentului, plină de porniri firești, asemeni „omului natural” al lui Rousseau, Mariella Petrescu a demonstrat multă siguranță scenică și disponibilități nebănuite pentru comedia de caracter. Din păcate, rolul Angelic a  ncredințat a Ioanei Casetti n-a căpătat un contur convingător pe măsura acestui fermecător personaj; la fel cum partenerul ei, respectiv Valentine, jucat de Ion Besoiu n-a atins mai de loc punctele de strălucire și scintilieri ale spiritului p reținse de rol. Scena nebunicii simulate — moment cheie al spectacolului r m ne complet nerezolvată. Resonur-ul, Scandal, și-a găsit interpretul potrivit în Emmerich Schaffer, deși ne-am fi așteptat ca regia să-i fi solicitat acestui va-

leros actor într-o capacitate a resurselor sale în valorificarea monologului. Octavian Cotescu în rolul lui Tattle a adus în scenă fără eforturi deosebite întregul său farmec personal și umor particular. La fel cum Florian Pitiş, etern valet, și-a demonstrat calitățile dar și prea timpuriile ticuri. Într-un desen cu linii groase, mult prea groase, Aurel Cioranu mi s-a părut ușor derutat de personajul marinarului rătăcitor și de asemeni într-un ajutor de regie. Cu eleganță și haz subțire, Fory Ettenle conturează portretul „clasic” al b tr nului și prost nancului soț încornorat, secundat de Petre Gheorghiu în rolul celuiilalt senior caraghios, ridicol aspirant la nuri logodnicei fiului său.

Nu pot uita că la premieră acest rol a fost jucat prima și ultima oară de Ștefan Ciubotărașu. Nu pot uita furtunoasele ieșiri din scenă ale lui Sir Sampson Legend, răsucirea pe un picior, dansul greoi și înduioșător, care exprima fără cuvinte furtunoasele patimi din sufletul unui b tr n domn de altădată, avid de tinerete și de viață.

Mira Iosif

TEATRUL DE COMEDIE

CHER ANTOINE sau AMORUL RATAT

de Jean Anouilh

Vă place Anouilh? Mie  mi place Anouilh! Ar fi greu ca din avalanșa de piese ale sexagenarului autor francez (aproximativ două piese pe an, cu condiția ca statistica să înceapă din frageda pruncie) să nu ne placă niciuna. Dimpotrivă, ne plac multe, unele fiind „trandafirii”, altele „negre”, unele „scr șnite”, altele „briante”, după cum și le colorează însuși autorul, spre a se deosebi între ele prin irizare, dacă diferențele de caracter, de idei sau de structură dramatică s nt, în general, estomplate, greu de văzut.

Dar, de la sincera noastră simpatie de lectură pentru dramaturgia lui Jean Anouilh și p n a la preferința exagerată a directorilor de teatru din România pentru ceea ce a devenit dramaturgia autorului parizian, este o cale atit de lungă, încit veritabilul teatru al lui Anouilh era pe c nd noi nu-l vedeam, azi il vedem, dar nu e!

Să zicem, totuși, că dintr-un anumit punct de vedere — de exemplu al unei gospodării economice chibzuite — o comedie bine semnată ar putea să meargă la sigur, să „magnetizeze“ masa informală și nefigurativă a spectatorilor care se află, de obicei, în căutarea celor două ore tonice de relax acolo unde își închipuie că le vor găsi: la teatru. Și cu atât mai mult la un teatru care se intitulează, expresis verbis, de Comedie. În numele unui asemenea punct de vedere economist, Anouilh are vad, are publicitate, iar directorul care se apucă să caute prin operele sale încă necomplete, va găsi, sintem siguri, o piesă „roz“ sau alta „strălucitoare“ pentru cel puțin 40 de spectacole, cu casa numai pe jumătate deschisă. Este cu neputință ca acest lucru — simplu — să nu fie știut de toți conducătorii de teatre, prezenți, viitori și trecuți la alte sarcini.

De ce, totuși, din megatona de piese Anouilh, simpaticul nostru Teatru de Comedie, dirijat de talentatul nostru Lucian Giurchescu, s-a lăsat incovoiat de servituți, îngenucheat de ipotece interpretative și a jucat, dintre atâtea piese „roses“, „noires“ și „grincantes“, tocmai... „une pièce grise“, ba chiar absolut incoloră, elaborată de inepuizabilul parizian într-un moment de melancolie.

Am putea să presupunem — de dragul unor rămășițe de vechi amintiri pentru Anouilh — că în anul 1969, la Paris, o piesă vag spirituală (pigmentată cu vreo câteva vorbe „cochon“ și trei-patru replici bulevardiere) ar fi avut porția ei de succes. A și avut-o, fără să dea pe dinafară. Nedumerirea noastră vine, însă, de la întrebarea ce caută dramoleta aceasta a unei căsătorii ratate și a unor colaje diseminate prin numeroase castele de stucatură pe scena unui teatru bucușorean, acum, în 1970 e.n.? Nu numai dramoleta, ci însăși anemica tentativă a lui Anouilh de a strecura, în interstițiile încurcăturilor frivole, câteva aluzii, câteva simulacre de istorie literară și artistică rămâne departe de noi. Această distanță, neplăcută, survine nu pentru că — dragă domnule Anouilh — nu ne-ar interesa intrigile meschine ale autorilor dramatici francezi din 1913 — sau producția lor de metrese și de castele — ci pentru că, în acest octombrie 1970 ne aflăm la cu totul alte meridiane de gândire. Altfel de dramaturgie ne emoționează sau ne face să ridem, cu emoții adevărate, și cu risete robuste, despre încurcăturile sau conflictele oamenilor autentici.

Cher Antoine, oricât de norocos ar fi fost el, pe vremea lui, cu iubitele din Paris și castelele din Bavaria, este, exact așa cum l-a confecționat autorul, o simli-fantomă, un surrogat de spectru. Chiar în piesa lui, pe vreo patru sferturi autobiografică, eroul, acest „drag“ Antoine, se mișcă într-o stare de aiureală, fără să poată ști, cu adevărat, nici el (și nici noi, sărește!) când n-a fost viu și când a fost mort.

Nelly Sterian (Carlotta), Sanda Toma (Estelle) și Mircea Șep-tilici (Marcelin)

Persoanele bine intenționate (care au văzut sau citit piesa) ne vor reproșa că n-am înțeles modalitatea „abilă“ folosită de autor pentru a face din timp un fel de vis, pentru a găsi din intersectarea gândurilor cu realitatea, o dimensiune nouă, poate a patra, a desfășurării pretextului dramatic. Aș! Procedeul n-are nimic nou, nimic ingenios, nimic spiritual, nici măcar echivoc. Nu numai că nu dă relief piesei, dar noi credem că tocmai aceste torsiuni cu efecte îndelung căutate și cu lungimi îndelung prelungite, fac piesa plată. Căutând o dimensiune nouă piesa o pierde și pe cea mai utilă, a treia, care ar fi ajutat conflictul dramatic să treacă rampa, să devină o idee și o acțiune, să fure spectatorul din propria lui inerție și să-l transporte în lumea visului, a poeziei, fără ca el să-și dea seama.

Dacă tot era vorba de o poveste autobiografică, pusă retroactiv, pe seama unui oarecare dramaturg Antoine, — beneficiarul celor mai rentabile succese teatrale dinaintea primului război mondial, — poate că evocarea, făcută cu discreție de un autor spiritual — cum era, de multe ori, Jean Anouilh — ne-ar fi vrăjit.

Ne-ar fi plăcut și o savuroasă caricatură a culiselor Comediei Franceze, dintr-o epocă a cancanurilor, a glumelor șampanizate, a cronicilor dramatice „fin de siècle” din „Le Gaulois”.

Din menoroire, Anouilh, sărmanul Jean Anouilh din acest „cher Antoine”, pe toate le-a încercat, pe toate le-a „efleurat” — cum se spunea în limbajul bonjurișt din '913 — dar pe niciuna n-a reușit să o aducă în scenă. Singurul moment în care a fost autentic, el însuși, cu felul lui de vervă ușuratică și colorată — a fost scena din inutilul act al doilea (sau poate că primul a fost inutil?) în care aduce, pe scena Teatrului de Comedie, un buchet de actori de la Comedia Franceză pentru a schița o repetiție, în holul unui castel din Bavaria. (Incoerența frazei noastre de mai sus este numai aparentă. Așa e piesa.) Oricum, în acea scenă, toți, autorul francez, regizorul român, actorii bucureșteni, au fost la largul lor, au glumit spontan și s-au jucat de-a teatrul, cu haz, cu plăcere, deși erau niște personaje ireale, evocate într-un „contratimp”. În schimb, singurul personaj care se credea viu, „ce cher Antoine”, snob, prefabricat din prejudecăți literare și nedumeriri „freudiene”, era cum nu se poate omeneste mai mort.

Acesta să fie, oare, așa cum pretindea un critic parizian, testamentul literar, teatral și, probabil, personal pe care a vrut să ni-l lase Anouilh? Imposibil. E „apocrif”. Și strică toată moștenirea. Noi — pentru că ne-a plăcut Anouilh — așteptăm altceva, altă piesă, pe care desigur că directorii români nu vor pierde ocazia să ne-o prezinte — caldă.

Am scris și altădată despre dăruirea, generozitatea cu care Teatrul de Comedie, condus de Lucian Giurchescu — asta este o trăsătură de temperament de-a lui — pune în scenă spectacolele ce i-au fost hărăzite. Așa a făcut și cu „Cher Antoine”. Un singur decor, e drept, dar ce decor, ce castel baroc din Bavaria! Ce de mijloace electro-sonore, din 1913, cu toate defectiunile tehnice ale epocii. Dar, mai ales, ce costume, ce rochii de doliu pentru un deces nesigur! Și cât de bine le stăteau rochiile, și super-pălăriile, toate, artistelor noastre, Nelly Sterian, Sanda Toma, Liliana Ticău. Desigur că nu numai această redondantă vestimentară a fost remarcabilă. Ne-a plăcut, din inimă, interpretarea atât de evocatoare și plină de atîta emoție pe care a compus-o Nelly Sterian. O floare, de aici, pentru succesul acestei excelente artiste.

De altfel, pentru Nelly, pentru Sanda Toma — stăpîină pe rol, feminină, fermecătoare — pentru impecabilul Mircea Șeptilici, pentru Mihai Pălădescu, perfect, după numai

două zile de repetiții!, pentru Cornel Vulpe, cel plin de haz, domnul Jean Anouilh ar fi trebuit să vină anume, de la Paris, spre a vedea cu cit talent generos se interpretează pe scena Teatrului de Comedie „un amor ratat”.

Nu i-ar fi stîrnit aceeași bucurie restul distribuției, dar Silviu Stănculescu n-a putut scoate mai mult, cu toată vigoarea certă a talentului său, dintr-un personaj care nu era, cum pretinde Anouilh, mort-viu, ci născut-mort.

Nouă, Nineta Gusti ne-a plăcut, probabil de dragul amintirilor. Buni, fără de rezerve, Dorina Done, Liliana Ticău, mai ales Aurel Giurumia, Buni, dar cu mari rezerve, Iarina Demian-Chirilă și mai ales Valentin Plătăreanu. Totuși, ce vină are Plătăreanu, dacă a fost pus să tacă în modul cel mai inexpressiv — la asta a contribuit și el — și mai ales dacă a fost obligat să interpreteze, în duo cu fragila Tamara Crețulescu, o scenă care ar trebui amputată — cu tot respectul pentru autor. Uitam că ne-au plăcut foarte mult vocea, intonația, bemolurile vocale, umorul postum al lui Antoine, venit din culise prin glasul agreabil-baritonat al lui Silviu Stănculescu. Invizibilul „consul al Franței” nu știm cine a fost, dar a spus bine. — și răsplat, — niște prostii sonore.

Pusă în scenă cu măiestrie, cu precizia, pasiunea de amănunt a lui Giurchescu, tradusă cu fluiditate de Andrei Băleanu, ajutată, așadar, de toți și de toate, piesa lui Anouilh ar trebui, oare, să fie un succes de casă? Poate că această iluzie financiară a fost argumentul ridicării ei pe scena bucureșteană. Poate că a fost și vreo chestiune de roluri, de replici și de interpreți. Nu știm, după cum nu știm nici ce soartă va avea spectacolul în relațiile lui cu spectatorii. În schimb, știm care sînt relațiile cu cronicarii dramatici. Anouilh, în dorința lui de a fi neapărat spiritual, și-a scris singur părerea și a pus-o în gura lui Cravatar, criticul de la „Le Gaulois”. Vorbind despre farsa-tragi-comică montată de „ce cher Antoine” undeva, la dracu', prin Alpii bavarezi, Cravatar exclamă: „Ce glumă idioată!”

E de mirare cît de severi pot fi, cîteodată unii autori — străini — față de ei înșiși...

Mircea Grigorescu

